

ประโยค ๑-๒

ปัญหาและเฉลย บาลีไวยากรณ์

สอบ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒

-----

๑. จงเติมถ้อยคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้  
"เนื้อความของถ้อยคำทั้งปวง ต้องหมายรู้กันด้วย ..... เมื่อ.....วิบัติแล้ว  
ก็เข้าใจเนื้อความยาก เพราะฉะนั้น ความเป็นผู้ฉลาดใน ..... จึงมีอุปการะมาก ฯ"
๑. เติมถ้อยคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้  
"เนื้อความของถ้อยคำทั้งปวง ต้องหมายรู้กันด้วย อักษระ เมื่อ อักษระ วิบัติแล้ว  
ก็เข้าใจเนื้อความยาก เพราะฉะนั้น ความเป็นผู้ฉลาดใน อักษระ จึงมีอุปการะ  
มาก ฯ"
๒. จงเติมถ้อยคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างดังต่อไปนี้
  - ก. ในบาลีภาษามีวิธีต่อศัพท์และ.....ให้เนื่องกันด้วย อักษระเพื่อ .....
  - ข. วิกาโร เป็น ๒ คือ.....๑.....๑
  - ค. พ อาคม ฉ-อายุตน์ เป็น .....
๒. เติมถ้อยคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังนี้
  - ก. ในบาลีภาษามีวิธีต่อศัพท์และ อักษระ ให้เนื่องกันด้วยอักษระ เพื่อจะย่อ  
อักษระให้น้อยลง
  - ข. วิกาโร เป็น ๒ คือ วิการในเบื้องต้น ๑ วิการในเบื้องปลาย ๑
  - ค. พ อาคม ฉ-อายุตน์ เป็น ฉพายตน์ ฯ
๓. วิเศษสนศัพท์นามแบ่งเป็นเท่าไร อะไรบ้าง ที่แบ่งแล้วนั้น ชนิดไหน มีศัพท์  
อะไรบ้าง เป็นได้ทั้งกึ่ง จงแจก อิม ศัพท์ ในอิตถิลิงค์ ด้วยวิภตติทั้ง ๗ มาดู ฯ
๓. วิเศษสนศัพท์นามแบ่งเป็น ๒ คือ อนิยม, นิยม, ศัพท์เหล่านี้ คือ ข อญญ อญญตร  
อญญตม ปร อปร กตร กตม เอก เอกจจ สพพ ก็ เป็นอนิยม, ต เอต อิม



อมุ เป็นนิยม ๆ วิเสสนศัพท์นาม ๒ อย่าง ที่กล่าวมาแล้วนี้ เป็นไตรลึงค์  
แจกได้ ๓ ลึงค์

อิม ศัพท์ ในอิตถิลึงค์ แจกอย่างนี้

เอก.	พหู.
ป. อัย	อิม
ท. อิม	อิม
ต. อิมาย	อิมahi
จ. อิมิสฺสา อิมิสฺสาย อสุสา	อิมาสฺ อิมาสานํ
ปญ. อิมาย	อิมahi
ฉ. อิมิสฺสา อิมิสฺสาย อสุสา	อิมาสฺ อิมาสานํ
ส. อิมิสฺสํ อสุสํ	อิมาสู

๔. ในอาขยต แบ่งกาลที่เป็นประธานได้เท่าไร อะไรบ้าง กาลที่กล่าวนี้ ในเวลา  
พูดหรือแต่งหนังสือ อ่านหนังสือ ต้องหมายรู้ด้วยอะไร ๆ จงเขียนวิภัตติ  
หมวดปโรกษา เฉพาะฝ่ายปรัสสบทมาดู ๆ
๕. ในอาขยตนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๓ คือ กาลที่เกิดขึ้นจำเพาะหน้า  
เรียกว่าปัจจุบันกาล ๑ กาลล่วงแล้ว เรียกว่าอดีตกาล ๑ กาลยังไม่มาถึง เรียกว่า  
อนาคตกาล ๑ ๆ ต้องหมายรู้ด้วยวิภัตติ

#### ปโรกษา

ป.	อ	อุ
ม.	เอ	ตุถ
อุ.	อ	มุห

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. จงเขียนคำแปลพร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- (๑) กโรติ สีเลนาติ กตฺตา
- (๒) ทมิตพฺโพติ ทมฺโม
- (๓) สํวณฺณียติ เอตายาติ สํวณฺณา

ข. กิริยาภิกตฺ คือ ปมชฺช, ติณฺโณ, แปรอย่างไร สำเร็จรูปมาจากอะไร

๕. ก. (๑) กโรติ สีเลนาติ กตฺตา (ผู้ใด) ย่อมทำ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ทำโดยปกติ ฯ เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในตัสสึละ ตฺ ปัจจย ฯ
- (๒) ทมิตพฺโพติ ทมฺโม (ผู้ใด) อันเขาพึงทราบมาได้ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า อันเขาพึงทราบมาได้ ฯ เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ญฺ ปัจจย
- (๓) สํวณฺณียติ เอตายาติ สํวณฺณา (เนื้อความ) อันท่านย่อมพรรณนาพร้อมด้วยวาจานั้น เหตุนั้น (วาจานั้น) ชื่อว่า เป็นเครื่องอันท่านพรรณนาพร้อม (แห่งเนื้อความ) ฯ เป็นกัมมรูป กรณฺสาธนะ ญฺ ปัจจย ฯ
- ข. ปมชฺช ประมาทแล้ว ป + มทฺ ชาติ ในความประมาท ตฺวา ปัจจย  
 อุปสัคอยู่หน้า แปรลง ตฺวา เป็น ย ชาติมี ทฺ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปรลง ย กับที่สุดชาติ เป็น ชฺช ฯ
- ติณฺโณ ช้ำมแล้ว ตฺรฺ ชาติ ในความช้ำม ตฺ ปัจจย ชาติมี รฺ เป็นที่สุดอยู่หน้า  
 แปรลง ตฺ เป็น ญฺณ แล้วลบที่สุดชาติ (อิ อากม) ฯ
๖. ตปฺปฺริสสมาส แปรลกัณกับกัมมธารยสมาสอย่างไร ฯ ชิตินฺทฺริโย (สมฺโณ), กตทณฺชกมฺโม (สิสุโส), สมฺจฺเจรฺ (จิตฺต) เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปรรูปวิเคราะห์นั้นมาด้วย ฯ
๖. ตปฺปฺริสสมาสนี้ แปรลกัณกับกัมมธารย อย่างนี้ กัมมธารย นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัตติและวณะเสมอกัน บทหนึ่งเป็นประธาน บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ หรือเป็นวิเสสนะทั้ง ๒ บท ส่วนตปฺปฺริสสมาส มีวิภัตติและวณะไม่เสมอกัน ฯ
- ชิตินฺทฺริโย เป็น ตติยา พหุพพิหิสมาส



วิ. ชิตานี อินุทริยานี เยน โส ชิตินุทริโย (สมโณ) อินทริยํ ท. อันสมณะใด  
ชนะแล้ว สมณะนั้น ชื่อว่า มีอินทริยอันชนะแล้ว ฯ

กตทณฺฑกมฺโม เป็น จตุตถิ พหุพพิหิสมาส

วิ. กตํ ทณฺฑกมฺมํ ยสฺส โส กตทณฺฑกมฺโม (สิสุโส) ทณฺฑกกรรม (อันอาจารย์)  
ทำแล้ว แก่ศิษย์ใด ศิษย์นั้น ชื่อว่า มีทณฺฑกกรรมอันอาจารย์ทำแล้ว ฯ

สมฺมุจฺเฌริ เป็น สหฺนุพพท พหุพพิหิสมาส

วิ. สหฺ มฺมุจฺเฌเรน ยํ วตฺตตฺติติ สมฺมุจฺเฌริ (จิตฺต) จิตฺโต เป็นไปกับ ด้วยความ  
ตระหนี่ เหตุุนั้น (ตํ จิตฺตํ จิตฺตํ) ชื่อว่า เป็นไปกับด้วยความตระหนี่ ฯ

๗. สมุหตฺตํทริตมิปฺปัจจยเทฺวาไร อะโรปฺบัง ฯ สีตาลุ, คุณฺวา, ทณฺฑทิตฺตํ ลงปฺปัจจยอะไร  
ในตํทริตไหน จงตั้งวิเคราะห์หามาดู ฯ

๘. สมุหตฺตํทริต มิปฺปัจจย ๓ ตัว คือ กณฺ ฌ ตา ฯ

สีตาลุ ลง อาลุ ปฺปัจจย ในพหุลตํทริต

วิ. สีตํ อสฺส ปกฺติ สีตาลุ ฯ

คุณฺวา ลง วนฺตุ ปฺปัจจย ในตํทิสตฺตติตํทริต

วิ. คุโณ อสฺส อตฺถิติ คุณฺวา ฯ

ทณฺฑทิตฺตํ ลง ตตฺ ปฺปัจจย ในภาวตํทริต

วิ. ทณฺฑทินฺโน ภาวโว ทณฺฑทิตฺตํ ฯ

-----  
ให้เวลา ๓ ชั่วโมง